

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni . . . 6 "
Pentru România şi
străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON Nr. 196

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRAȚIA
Targul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la adminis-
trație. Prețul după tarif
și învoială.

Manuscrisele nu se in-
napoiază.

O tragedie sguuitoare.

MOARTEA LUI AUREL VLAICU.

D pe cerul înseninat al românului a dispărut un astru strălucitor, care a luminat orizonturi depărtate și a ridicat în fața lumii alte vizi și prestigiul neamului în care a făcut parte. S'a stins în geniu, cu mari aptitudini de creație, destinat de soartă a deschide căi nouă pentru progresul genului omenesc. Moartea și-a întins aripile sale nemiloase și a curmat calea falnică a unui pionier al culturii și înaintării...

Sâmbătă după amiază s'a prăbușit cu aparatul său, lângă Câmpina în România, aviatorul și inventatorul nostru Aurel Vlaicu și a rămas mort pe loc.

Iată cea mai nouă tragedie sguuitoare a neamului românesc!

El, curajosul sburător în regiunile aerice, cuceritorul vajnic al oceanului atmosferic, a fost, ca mulți alții, lovit brusc și zdrobit de cruda mână a sorții, când se făcea zborul său de-a deschide noi orizonturi și a da noui avânturi străduințelor omenirii pe terenul aviației.

Este de lipsă să mai spunem că a fost Aurel Vlaicu? Care dintre noi Români nu l-a cunoscut și nu l-a admirat? Care n'a fost cuprins de entuziasm și de justă mândrie la vederea excelentelor sboruri și virajuri aerice ale acestui mare fiu al poporului românesc?

Lau salutat cu aplauze, l-au aclamat cu urale nesfârșite, eșite din sute de mii de piepturi, frații noștri din România, mai ales în mândra și inteligentă lor Capitală. La admirat Ardealul, crema națiunii noastre și miile de țărani adunați la Blaj și în alte părți. Dar pe lângă neamul nostru, l-au apreciat și preamărit străinii din lumea mare, cari au simțit în el rafinamentul și înaltă aviație. Iar critica obiectivă i-a făcut un loc de onoare, în suririle cele din urmă ale cuceritorilor mondiali ai aerului atmosferic.

Lumea însă nu l-a apreciat numai ca pe un sburător dibaci și excelent, după acest merit. Baza admirației a format-o o altă împrejurare, care nu o aflăm decât la puțini aviatori. Aurel Vlaicu n'a fost un simplu aviator, el nu s'a îndat în vâdăduh ca să-l strădă cu un aparat construit de alții. Este și acesta un merit deosebit. Ca să fie cineva aviator bun, recunoscut, să recere mult curaj, mare istețime, dexteritate și talent. Dar Vlaicu pe lângă aceste recepții, a avut și genialitatea de a fi inventator. El și-a făcut acceștiunile cu aeroplane inventate de el însuși. Pe terenul aviației a creat un sistem nou, apreciat favorabil. Vlaicu a fost un aviator inventator, ceea ce constituie o raritate în lumea aviației, iar la poporul românesc este până acum singurul aviator-inventator. Acesta e marele și nemăsuratul merit al erouului aerian, căzut jefit la comuna Bănești, lângă Câmpina. Opera

lui însă va rămânea, căci neperitoare este și va fi desigur continuată și perfecționată de urmași. Și sistemul Vlaicu își va face calea înainte prin secol. Cât de perfecționat nu devenea în curând acest sistem și câte alte invenții tehnice de mare valoare nu ieșeau din genialitatea lui Vlaicu, dacă soarta nu rupea atât de timpuriu firul vieții laborioase a acestui mare și ilustrat inventator! Perdere lui este mare și greu simțită nu numai din partea neamului românesc, dar și din partea întregii omenimi, și este totodată o mare pierdere și pentru științele reale tehnice!

Știrea despre dureroasa tragedie a lui Vlaicu s'a răspândit cu iuteala fulgerului în toate părțile, provocând regrete sincere, lăsând durere în inimi și doliu profund în sufletele milioaneilor de Români...

Iar noi, în fața mormântului rece, cu lacrimi îndurerate în ochi ne adresăm ție Vlaicu, care ne-ai părăsit atât de timpuriu și-ți zicem:

— Pasă, suflet nobil și genial pe plaiurile eternității. Numele tău este înscris cu litere neșterse în cartea nemuritorilor, în suririle acelor puțini și aleși, cari în viața pământească au lucrat cu genialitatea lor pentru progresul și binele omenirii. În momentul, în care tu, suflet nobil și jertfitor și-ai terminat viața pământească, în acel moment ai părăsit pe calea feerică a imortalității.

Cum s'a întâmplat catastrofa.

Sguuitoarea catastrofă de la Bănești, din apropiere de Câmpina, s'a petrecut în împrejurări de tot grave. În câmp, unde a căzut Vlaicu, nu se afla nimenea, care să-l poată ține mână de ajutor și astfel să se evite sau să se micșoreze nenorocirea. Abia puțini oameni, mai de departe, au fost marturi privitori la sfârșitul tragic al ilustrului nostru aviator, cari însă n'au putut decât să constate în urmă moartea fetească.

Vlaicu plecase din București cu scopul de a trece Carpații și a sosi la Orăștie, să salute pe Români întruși acolo la adunarea »Asociațiunii«. Dar vai, în cartea sorții a fost scris altcum. Vlaicu n'a putut trece Carpații, să revadă mândra, dar subjugată țară a Ardealului, căci în zarea lor li s'a întâmplat nenorocirea, care i-a răpus viața.

Până în regiunea Câmpinei Vlaicu și-a făcut sborul fără nici un accident. Aici pe teritoriul comunei Bănești aeroplantul s'a stricat, ori a încetat să funcționeze motorul ori s'a desfiat aripa dreaptă, cauzând căderea și moartea fatală a lui Vlaicu. Căderea s'a întâmplat de la o înălțime de vre-o 50 metri și tragedia s'a petrecut la orele 5, după amiază, (după mersul la noi, la orele 4) în cele ce urmează dăm amănuntele, încât s'au putut constata până acum.

Ce spune un martor ocular.

Prefectul de Prahova, dl. Luca Elefterescu, mergând la locul catastrofei, însoțit de d-nii maior Seiculescu și procuror Nottara, a spus următoarele corespondenților ziarelor din București:

»La Bănești, — spunea dânsul — am fost întâmpinat de primarul acestei localități și de jandarmul Cotigă Dumitru.

Cel dintâi mi-a declarat că pe când se aflau într-o porumbiște, în marginea comunei, au observat venind din spre Floești o pasăre mare, ce deși voia parca să se lase jos, în apropiere de Băicoi, nu a făcut aceasta din cauza imposibilității de a se scobori într-o livadă de pruni ce se afla dedesubt.

Neavând probabil curajul să aterizeze, pasărea, care nu era decât aeroplantul pilotat de Vlaicu, — și-a continuat drumul la aceeași înălțime de 30 — 40 de metri, spre Bănești.

La un moment dat, a continuat primarul, am simțit că imi îngheață sângele în vine, văzând că aeroplantul se rostogolește la pământ.

În momentul acela, eram atât de aproape de locul căderii, încât am văzut scris pe aeroplan cuvântul »Vlaicu«. Apropiindu-ne, am văzut că motorul nu mai funcționa. Mare ne-a fost lăsa mirarea văzând că Vlaicu nu se găsea nicăieri.

Un moment chiar, am crezut că el trebuie să fi căzut mai în urmă.

Idee greșită, deoarece în clipa aceea jandarmul Cotigă văzuse o gheață roșie ce spânzura afară din barca aeroplanului.

Apropiindu-ne, am găsit pe Vlaicu ghemuit pe scutnel desfiat și cu corpul transformat aproape într-o masă informă.

În urma acestei lugubre constatări, am anunțat telegrafic autoritățile.

D-l Elefterescu mai spunea, că întrebând pe primar ce crede cu privire la cauza nenorocirii, Ionid Ștefan i-a răspuns, că văzuse aripa din dreapta oscilând neregulat și rupându-se în urmă, fapt ce trebuie să fi provocat nenorocirea.

Ce spune un prieten al lui Vlaicu.

Un amic intim al lui Vlaicu, care a urmărit pe șosea cu automobilul pe aviator, a declarat față de mai multe persoane, că încă înainte de a pleca din București se atrăsese atenția lui Vlaicu asupra faptului, că aparatul era defect. Aviatorul nu a voit însă să fie seama de recomandațiile ce i se făceau.

Adaogem că accidentul s'a întâmplat la chilom. 28, între Predeal—Ploești, și că intenția sburătorului era să treacă peste Carpați.

Asupra lui Vlaicu s-a găsit 500 lei în hârtii, 100 în aur, și 2 polițe, una de 16 mii lei, iar alta de 4 mii.

În Ploești vestea a produs o adevărată consternare.

La sediul Ligii s-a arborat drapelul de doliu.

Rămășițele lui Vlaicu la Câmpina.

Din Câmpina s'a scriu ziarelor din București următoarele:

Spre seară s'a răspândit cu iuteala fulgerului în oraș trista știre, că Aurel Vlaicu, cel mai îndemânatic și mai curajos dintre reprezentanții aviației în

România, căzuse nu departe de Câmpina victima unui brutal accident de aeroplan.

Din nefericire, știrea privitoare la moartea aviatorului român era adevărată și după știrile pe care le-am putut culege în urmă, catastrofa avusese loc între orele 5—6 la o distanță de un kilometru de satul Bănești, situat după cum se știe între Ploești și Câmpina. Când d-l inginer Miner a sosit între cei dintâi în fața corpului neînsuflețit al lui Vlaicu, cadavrul se afla întins pe pământ, cu fața în sus, elătura de pasărea minunată cu ajutorul căreia Vlaicu făcuse atâtea sboruri glorioase, și care zăcea acum cu aripile sfărâmate lângă ilustrul și nefericitul ei inventator.

Domnul doctor Veissman, trimis la fața locului de autoritățile polițienești locale, nu a putut să constate de cât moartea.

După facerea constatărilor obicnute, cadavrul a fost ridicat și transportat la spitalul Soc. »Steaua Română« din Câmpina.

Am considerat că o pioasă datorie să caut să văd pentru ultima oară pe întreprindul cuceritor al aerului, pe care în momentul acela suprem și dureros aveam parcă impresia că l'au împărțindu-ne cu vocea încălzită de cel mai cald și mai vibrant entuziasm, senzațiile neuite resimțite în timpul magnificelor sale sboruri prin regiunile aerice, încrederea în succesul aviației române și splendorile sale planuri făurite pentru viitor. În momentul sosirii mele la spitalul din Câmpina, cadavrul lui Vlaicu se afla deops în camera mortuară, unde doi oameni de serviciu îi dădeau ultimele îngrijiri. Din punctul de vedere al expresiei figura lui Vlaicu, care purta încă pe dânsul costumul de aviator, nu suferise decât o foarte ușoară alterare.

Orbita ochiului stâng fusese însă grav lovită, baza nasului și aceea a craniului fuseseră zdrobite, iar genunchii purtau puternice contuziuni.

Acuma când nu s'a putut stabili încă cu precizie cauza care a produs catastrofa, se poate spune că aceasta, ce ia proporțiunile unui adevărat doliu național, natural să se dea tot felul de explicații și să circule atâtea și atâtea versiuni.

O anchetă amănunțită va stabili cu precizie toate punctele rămase necunoscute până acum. Probabil însă că accidentul se explică astfel: motorul, oprindu-se, Vlaicu după ce a încercat un sbor planat, a sărit de la o înălțime de vre-o 15 metri. În cădere și-a sfărâmat baza craniului fapt ce a constituit probabil adevărata cauză a morții.

Informații din București.

Din București primim de la corespondenții »noștri« următoarele scrisoare referitoare la catastrofa:

București, Sâmbătă seara.

Da... Vlaicu nu mai este... Mândria și bucuria noastră a fost răpusă, de ghiarele nevăzute ale sorții, pe o margine de drum... Deși ori-cine din noi se gândea că, în fiecare clipă, Aurel Vlaicu poate să fie biruit în lupta cu înălțimile lui, țărât la pământ și zdrobit în bucăți; totuși ni e greu să

adunăm în sufletele noastre atâtea tărie ca să ne putem birui durerea. Și nu ni-e de bucuria dușmanilor, cât ni-e de golurile noastre. O țară întreagă îl jalește dincoace de munți și o altă țară îl plânge, cu lacrimi, în munții lui.

După atâtea grele încercări, cade în ziua biruinței sale!

La Orăștie, la Arad, la Sibiu, la Targul Mureșului, seninul nostru Făt-Frumos, îmblânzind puterile Firii, certând vânturile cu aripile pasării lui măiestre, crescuse în inimile milioaneilor de români; la Braşov a înfruntat mânia sălbatecă a vârtejurilor din slavă — și a rămas întreg... A uimit lumea la Aspern — și tot nu l'am pierdut. De curând, în București, i s'a oprit motorul, dela înălțime de sute de metri, și s'a coborât teafăr... Ca un simbol al setei noastre de libertate și de înfrățire cu oastea Regatului, se arăta la porțile Sofiei, deasupra suteilor de mii, mănate de marșul poetului Iosif... Și s'a întors teafăr...

Dar de acum nu s'a mai putut... Vlaicu ținea să ducă o bucurie mare și pământului nașterii sale — și nu s'a mai putut... Pornise să treacă, pentru prima dată, Carpații în sbor — și e foarte probabil că ținta lui era Orăștie, unde »Asociația« și-a ținut congresul ei anual — fără Vlaicu...

Sâmbătă spre seară, se arăta deasupra Ploieștilor... La Băicoi — la punctul numit la cele două »cârciumi« — cum spune raportul, a încercat să coboare, — dar l-au împiedicat niște pomi... Ajuns în preajma Câmpinei, primarul satului Bănești și un jandarm, cari l'au zărit în sbor spre casă, bagă de seamă că aripile șovăiesc, dreapta coboară... apoi pornește rostogolindu-se dela o înălțime de 50 metri. Sub sfărâmatul Aurel Vlaicu înghemuit pe motorul înroșit de sânge, cu craniul crăpat și cu picioarele rupte...

Într'un automobil a sosit, curând, un prieten care îl urmărea pe drum.

Cauza nenorocirii a fost, se zice, motorul, care, nu se știe din ce pricină, a încetat de a mai funcționa.

Corpul neînsuflețit al aviatorului a fost ridicat de o ambulanță a societății petrolifere »Steaua Română« și transportat la Câmpina.

Și deacum acest geniu al nostru eșit ca o protestare din pământul veacurilor de iobăgie, nu va mai duce acasă entuzismul sborurilor cutezate, la adunările și serbările noastre; asupra casei din Bintiș, căreia i-a fost dat să încapă atâtea bucurie, va cobori de acum tăcerea jălii îndelungate... Toți ne vom simți biruiți de o singură durere neînțeleasă, tot mai neînțeleasă...

Din puținii aleși pe cari li avem, trei s'au dus în două luni: doi prăbușiți din înălțimi, iar unul fulgerat pe neașteptate.

De acum, în zadar vom mai încerca să descifrăm pe aripile pasărilor ce se arată, atât de ades, pe cerul albastru, de asupra Capitalei, numele drag al sburătorului nostru... De acum, în zadar, vom încerca să deslușim pe trotuarul mai puțin umblat, al »Vic-

toriei silueta modestului aviator ardelean, în mersu-i sprinten, ușor legănat, care-ți amintea legănarea aripelor și setea pentru depărtări. Automobilul mic, cu viteză mică și totdeauna aelasi, nu se va mai strecura printre vehiculele de pe străzile Bucureștilor, purtând alături de Aurel pe Ion, de care — mortul nostru vorbise cu atâta iubire la încercările primului aparat, în cari motorul era înlocuit cu cai...

Ion se va înapoia la Binițați, trist, lângă părinții îndurați că se întoarce numai unul, iar Aurel, va rămâne probabil, în pământul României, alături de Iosif și de Chendi.

R. Cioflec.

Pressa.

Ziarele din România deși nenorocirea s'a întâmplat pe neașteptate și atât de rapid, au informații detaliate asupra catastrofei și apreciază favorabil, unele în cuvinte elogioase opera lui Vlaicu și meritele lui pe terenul aviației.

Dăm azi câteva din vocile de presă în extras:

»Minerva« anunțând cazul trist, zice:

Indrăznețul nostru inventator făcea un zbor spre Brașov, plecând azi dimineață de pe câmpul de aviație de la Cotroceni.

Intre distanța Câmpina-Bănești a parat un cazut din zbor. Căderea a fost atât de groznică în cât s'armanul Vlaicu și-a găsit moartea sub sfărâmurile aeroplanului inventat de el.

Aviațiunea română pierde în Vlaicu pe cel mai puternic reprezentant al său, pe singurul aviator - inventator român.

Înainte, care a sosit ieri, scrie între altele:

Indrăznețul și valorosul nostru aviator Aurel Vlaicu a murit!

Știrea aceasta s'gduitoare pentru întreg neamul românesc, a fost primită în Capitală azi Sâmbătă la orele 6 seara, transmisă prin telefon de primarul comunei Bănești, 6 km. depărtare de Câmpina.

Groznică nenorocire s'a întâmplat la orele 5.

În toate suferințele românești această mare nenorocire va produce o adâncă și sinceră durere.

»Seara« scrie din acest incident un articol mai lung, din care, în lipsă de spațiu, vom da mâine câteva pasagii.

»Universul« făcând repozitului e-logii meritate, scrie între altele următoarele despre Vlaicu:

Cu toate că a avut de luptat cu multe greutăți, cu nelcrederea celor mari și cu invidia semenilor săi, nu s'a descurajat o clipă și și-a urmărit cu tenacitate visul pentru izbândirea căruia a și murit, în momentul când era să aibă și consacrarea glorioasă a strălucitei. Se știe că Vlaicu trata cu o societate din Londra vânzarea invenției sale.

Sosit în țară, Vlaicu reușește să și construiască aparatul la Arsenalul Armatei și devine, formându-se fără a lua lecții de la cineva, un excelent pilot. Sborurile lui din ultimul timp, vor rămâne celebre. Cu o surprinzătoare nepăsare executa virajuri, cari încremneau pe cei mai isuși piloți. Se poate spune, că Vlaicu era unul din cei mai temerari aviatori. Și această temeritate i-a cauzat sfârșitul atât de tragic, plâns de o țară întreagă, de neamul românesc întreg. În ultimul timp Vlaicu fusese distins de M. Sa Regele cu ordinul »Steaua României«.

În timpul campaniei noastre cu Bulgaria, semetului aviator a adus armatei servicii neprețuite prin recunoașterile ce le-a făcut. Superbele sale sboruri prin defileurile Balcanilor vor rămâne neșterse în amintirea ostașilor noștri.

Vlaicu a murit în culmea gloriei sale și un neam întreg îi va purta dolul. Numele lui va rămâne scris cu litere de aur în istoria aviațiunii din secolul al XX-lea.

Vlaicu și Brașovul.

Deja Sâmbătă seara între orele 8-9 se răspândește știrea în Brașov, că lui Vlaicu li s'a întâmplat o mare nenorocire. Să zicea, că cineva a primit o depeșă din Predeal, că Vlaicu ar fi murit la Câmpina etc. Pe strade și în cafenele oamenii se întrebau curioși și îngrijiați, să făceau combinații, să exprimasu nădejdi optimiste, dar nu se știa nimic sigur.

La adresa noastră au sosit câteva depeșe noaptea târziu, cari ne-au fost imanuete ieri dimineață. Ne era dela fratele aviatorului, a lui Ioan Vlaicu.

Toate constatau catastrofa fatală. Fiind Duminecă, am așteptat depeșele la cafele și în vitrinele prăvăliilor, așa că publicul românesc a fost informat despre nenorocire.

Știrile despre moartea lui Vlaicu au produs în toate cercurile o impresie de tristețe și de regret vî pentru marea pierdere ce a suferit neamul românesc. S'au văzut oameni lăcrămând, când au aflat știrea s'gduitoare... La casina română s'a arborat un drapel

Serbările culturale dela Orăștie.

Adunarea generală a »Asociațiunii«

Discursul președintelui

Andrei Barseanu.

rostit Duminecă 1/14 Sept. la deschiderea adunării generale.

Onorabilă adunare generală!

Când venim a desfășura pentru a doua oară, după un restimp de aproape treizeci de ani, steagul culturii naționale în acest centru înfloritor românesc, prima datorie ce ni se impune este, să salutăm din adâncul inimii pe frații și pe surorile noastre din Orăștie și să le aducem tributul recunoștinței noastre, că în împrejurările grele prin cari trecem și cari, poate, pe dânsii i-au atins mai mult, n'au pregetat a negăzdui în modul cel mai ospital, dovedind atâta dragoste față cu cei de o limbă și de un sânge cu dânsii, și atâta înțelegere pentru înalte probleme, urmărind de însoțirea, în numele căreia ne-am întrunit astăzi aici.

Orăștenii au dat o nouă dovadă, că adevărata dragoste frățească nu cunoaște nici o pledece: potopul apelor nu o poate stinge, nici o strimtoare materială nu o poate înăbuși, și că acolo unde este adevărată înțelegere pentru interesele cele mari ale neamului, chiar și în împrejurările cele mai grele, se pot face minuni.

În adevăr, doamnelor și domnilor, ce poate fi mai însemnat pentru un neam, ca înarmarea lui cu armele biruitoare ale științei, înălțarea lui din ce în ce mai mult pe scara nesfârșită a progresului, îngrijirea însușirilor sale caracteristice: a limbii strămoșești, a portului și a datinilor moștenite dela strămoși, întărirea lui morală și materială, deprinderea lui cu tot ce este bun, drept, frumos și folositor, — cu un cuvânt: asigurarea viitorului lui și pregătirea unui viitor mai bun prin cultură?

A-și creia o soartă mai bună este niziunța firească a oricărei vieți conștiente; a se îngriji de viitor este o datorie elementară a ori și cărui individ, și cu atât mai mult a unui neam întreg.

Popoarele dornice de viață au înțeles pe deplin adevărul acestei aserțiuni și astfel le vedem pe toate lucrând din răspuțuri pentru îmbunătățirea sortii lor, folosind orice moment pentru întărirea morală și materială a lor, pășind mereu înainte pe calea nesfârșită a progresului și astfel croindu-și un viitor mai fericit.

Chiar și în zilele noastre ne-a fost dat a vedea neamuri, mai puțin numeroase ca al nostru, smulgându-se din letargia, în care se părea că sunt cuprinse, și încercându-se să lase la soare, la lumină, întocmai cum vulturii de pe crestele munților se avântă în înaltul cerului, dând dovadă de îndrăzneală și de putere.

O urmare a acestei niziunțe firești spre înaintare și spre pregătirea unui viitor mai vrednic de ființa omenească sunt toate eforturile de peste o jumătate de veac ale poporului nostru: susținerea miilor de școli și biserici, împreună cu atâtea jertfe, înființarea atâtor însoțiri de tot felul, indemnurile spre trezirea conștiinței naționale, făcute cu graul viu și cu coudelul de cei mai aleși ai noștri.

Un semn al acestor nobile porniri spre ridicarea neamului, din care facem parte, în șirul neamurilor luminate și cu viitor, este și înființarea Asociației noastre, care încheie în acest moment 52 ani ai existenței sale și ale cărei lucrări din anul din urmă avem a le cerceta și a le judeca.

Cu multă însuflețire și cu mari așteptări au pășit, cum am avut onoare a arăta și cu alt prilej, părinții noștri la întemeierea »Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român«, și dacă nu toate așteptările lor au fost împlinite, vina nu poate cădea numai asupra noastră, ci în mare parte este a se atribui împrejurărilor nefavorabile, în mijlocul cărora s'a desfășurat viața ei de peste o jumătate de veac.

Cu toate acestea, dacă voim să fim drepiți, trebuie să recunoaștem, că cu toate greutățile, cu care a avut a se lupta și în parte mai are a se lupta și astăzi, însoțirea noastră culturală înaintază treptat, cuprinzând teren din ce în ce mai larg și atragând în sânul său un număr tot mai mare de

indoliat. Duminecă se va servi la biserica Sfântului Nicolae cu ceremonie solemnă, un parastas pentru odihna sufletului defunctului.

S'a inițiat din partea d-lui Petru Popoviciu o colecție de bani pentru o coroană a Românilor din Brașov pe sicriul mult regretatului Aurel Vlaicu, care se bucura de atâtea simpatii în Brașov.

membrii. Astăzi putem constata cu bucurie, că în toate părțile locuite de Români în această țară aproape nu mai este ținut, în care să nu falfăie stindardul ei biruitor, aproape nu mai este localitate, în care să nu se știe de numele ei și în care să nu pătrundă vreauna din publicațiile ei, — nu atâtea în urma străduințelor noastre, ale celor dela conducerea centrală, cât mai mult în urma niziunții obștești spre lumină și în urma trezirei în cercuri tot mai largi a conștiinței naționale.

Numărul tot mai mare de despărțăminte și de agenturi, mîile de prelegeri și de sezoțori populare, ținute cu deosebire în comunele rurale, numărul frumos de cetitori ai Bibliotecii populare a »Asociațiunii«, bibliotecile populare, al căror număr crește an de an și care se vor înmulți și mai mult în scurtă vreme, în urma marinosului dar primit în anul din urmă din partea marelui binefăcător Vasile de Stroescu, însoțirile economice și culturale, care încep a răsări tot mai des și care sperăm, că se vor desvolta și mai mult, sprijinite de același meritat bărbat, încercările tot mai stăruitoare de a deprinde cu cetitul și cu scrisul pe cei necunosători de carte, — sunt tot atâtea dovezi grăitoare, că Asociația noastră nu lucră în pământ, sterp, ci că silințele membrilor ei aduc an de an roade tot mai bogate.

E adevărat, lucrarea cea mai de preț a Asociației noastre nu e o lucrare, ale cărei efecte să se poată vedea și simți imediat, ci este mai mult o lucrare mărunță, de multe ori nebagată în seamă, dar care s'ar putea asemăna cu picăturile unei ploii căldute de vară, care cad încet, domol, dar care fac, ca sămănța aruncată în pământ să încolțească, să crească și să aducă rod.

Și când mă gândesc la munca desinteresată, pornită din suflet curat românesc și din dorința de a face bine celor de un neam și de o lege cu dânsii, a atâtor sămănători ai sămînțelor culturii naționale: preoți, învățători, advocați, medici, funcționari, agromoni, studenți, cari au pregetat a propovădui an de an binele, adevărul și frumosul în sânul poporului nostru și a-i împrieteni tot mai mult cu cartea românească, nu pot să nu le exprim din nou acestă de onoare întreagă recunoștință noastră pentru ostenelele, ce le aduc spre înaintarea neamului, din care facem parte, și să-i asigur, că jertfele lor sunt cel mai prețios prinos, ce se poate depune pe altarul obștei celei mari românești. Chiar dacă numele lor de multe ori rămâne necunoscut în cercuri mai largi, își vor afla cea mai prețioasă răsplătă în convingerea, că și-au îndeplinit cea mai sfântă datorință față cu frații lor de același sânge.

Eu văd în oamenii aceștia pe adevărații apostoli ai culturii naționale și vă mărturisesc, că rareori m'a impresionat așa de mult o scrisoare, ca neajutorata Cartă postală a unui biet cantor din părțile de Miază-noapte ale Ardealului, el însuși abia cunoscător de carte care s'a adresase biroului Asociațiunii în chipul următor:

»Onorată Asociațiune. Rog, să ne trimiți gratis 12 abecedare, căm înființat 12 analfabeți și numa Visuri și Epistole cetesc, și ni-l foarte lipsă că să deprind(dem) la cetit, și să ne trimeti și a 2 carte de cetire 4 exemp(o) lare, aci de tri săptămâni ne învățăm și pot ceti și să (va) face bun spot, încât face bine a ne trimite«.

Câtă vreme vom avea în mijlocul nostru asemenea oameni, cari să la pe umerii lor de bună voie crucea apostoliei, putem privi cu încredere în viitor, siguri fiind, că razele de lumină împrăștiate de ei vor pregăti zorile unei vieți mai măndre naționale.

Dar: ogorul este întins, lucrul este mult, avea-vom oare muncitori în de ajuns, ca să nu rămână nici un petec de loc nelucrat, ci fiecare colțisor să aducă la timpul său roadele așteptate?... Negreșit în timpul din urmă s'a făcut un pas însemnat pentru luminarea poporului nostru și pentru înzestrarea lui cu cunoștințele cerute de vremele de astăzi, dar, cu toate acestea, cât mai este de făcut în viitor, ca poporul nostru să poată ajunge, măcar în parte pe celelalte neamuri, care fa-

vorizate de împrejurări, ne au apucat mult înainte pe cărarea fără sfârșit a progresului, — căci nu trebuie uitat, că dacă am izbutit a face câțiva pași înainte, nici celelalte neamuri n'au stat pe loc, ci au progresat și progresează necontenit!

Lucrarea pentru luminarea poporului nostru este abia începută, ea va trebui urmată în viitor cu o energie din ce în ce mai mare și la această lucrare mântuitoare trebuie să-și dea partea sa fiecare om, care se lucră de un grad mai înalt de cultură, fiecare Român cu cunoștință de carte, — și anume — datorită sa față cu frații săi mai puțin luminați va fi cu atât mai mare, cu cât mai bogat este capitalul său de cunoștințe. Altfel toată știința lui va fi o avere moartă din punct de vedere național. Sau, cum a zis cu atâta dreptate săptămânile trecute unul dintre băbății noștri de școală cel mai luminați și mai de inimă: »La dreptul vorbind, valoarea noastră a celor cu lumină de carte, nu se socotește după măsura, în care suntem »dobi de carte«, cum zice Românul, adevă nu se măsoară după gătelele de învățătură, ce am încărcat în hambarele sufletului nostru, ci după bogăția de lumină, ce știm să răspundim în jurul nostru din învățăturile agonisite, după bogăția de bine, ce pot să profităm alții dela noi. Un om foarte învățat, din a cărui învățătură nu profită nimeni nimic, nu se deosebește prin nimic de un om cu deosebire prost și neînvățat.

Creдем însă că oamenii noștri cu carte își vor îndeplini pe viitor și cu mai multă sfîntenie ca până acum datorită lor față de frații lor mai mici și mai lipsiți de învățătură, și nu-și vor ascunde lumina minții lor »sub obroc«, cum zice scriptura, ci o vor pune pe masă ca să lumineze tuturor.

În deosebi așteptăm dela tinerimea noastră universitară, ca încă de pe băncile școlii să se pregătească pentru chemarea ei viitoare de luminătoare a poporului și după îndeplinirea conștiințioasă a îndatoririlor ei față cu instituturile înalte, pe care le cercetează, să nu pregete a împărtași și altora din comoara cunoștințelor agonisite, deprinzându-se astfel a trăi în mijlocul poporului, din care a răsărit și pentru acest popor. Și cu bucurie constatare, că în unele părți tinerimea noastră mai răsărită a și început a face astfel.

Urmând în chipul acesta mai departe, tinerii noștri universitari își vor câștiga un titlu la recunoștința neamului nostru întreg și astfel ne vom deprinde cu toții a considera pe acești tineri nu ca pe »copii nimănui« cum au fost numiți cu oarecare amărăciune, ci ca pe copii noștri ai tuturor.

Dar nu numai băbății pot avea loc în această campanie purtată sub drapelul strălucitor al culturii naționale, ci în aceeași măsură pot da mână de ajutor și femeile. La vatra familiară, în școală ca profesoare, în reuniunile culturale și de caritate, ele încă pot contribui în mod însemnat la triumful luminii și la întărirea sentimentului național și anume cu atât mai mult, cu cât formarea generațiilor tinere stă în prima linie în mâna femeii, ca mamă.

Ar fi de prisos, să caut a arăta însemnătatea femeii, ca păstrătoare a graiului național și a obiceiurilor străbune, deoarece este un lucru prea cunoscut. Fac însă constatarea îmbucurătoare, că conștiința de chemarea lor, femeile noastre încă iau parte din ce în ce mai activă la lucrarea de înălțare și de întărire a neamului nostru.

Astfel prin colaborarea stăruitoare, conștientă și armonică a tuturor factorilor de viață ai poporului nostru, putem spera să vedem odată gîntea noastră ocupând cu cînte, între celelalte gînti loc, ce i se cuvine în urma originii sale nobile, cu care a dăruit-o Dumnezeu.

Viitorul mai bun al unui neam se făurește prin muncă neobosită, prin devotament desăvârșit și de multe ori prin jertfe grele.

Ce muncă ar putea fi însă prea grea, ce jertfă s-ar putea numi prea mare, când e vorba de asigurarea viitorului nostru?...

Părinții noștri au dovedit-o; noi n'avem decât să le urmăm exemplul! Cu acestea declar adunarea generală a »Asociațiunii« deschisă.

Decursul serbărilor.

— Rapoartele trimișilor noștri. —

Orăștie, 14 Sept. n. 1913.

Cicluul frumoaselor serbări ale »Asociațiunii«, cari au adunat iarăși la un loc lamura neamului nostru, ca să se încălească la focul cultural al primei noastre societăți de cultură și lumină, și-a luat ieri începutul.

Sâmbătă la orele 4 p. m. a sosit cu trenul comitetul central din Sibiu în frunte cu președintele A. Barseanu. La gară li salută în cuvinte însuflețite vrednicul fruntaș Dr. A. Vlaicu, căruia îi răspunde în cuvinte alese președintele A. Barseanu.

După prezentările reciproce obișnuite oaspeții se urcă în trăsuri și întreg convoiul însoțit de mulțime pleacă în oraș.

Seara la 8 oare s'a ținut seara de cunoștință în hotelul »Central«. Aici a vorbit d-l Dr. Romul Boca în numele comitetului de primire, căruia îi răspunde canonicul Dr. V. Suciu. Un taraf de lăutari ne a delectat cu esecutarea mai multor cântece naționale.

A fost o amiație vie, fără să știm, că cu câteva oare înainte de aceasta s'a descărcat o mare nenorocire asupra neamului nostru, care a curmat falnicul sbor al »Șoimului Carpaților«.

Duminecă dimineața la 7 oare slujbă în ambele biserici române cu mare asistență.

Vestea despre moartea lui Vlaicu.

Înainte de slujba bisericească cu câteva minute, ca un trăsnet din senin s'a lătit vestea, că în urma unui accident nefericit, genialul nostru aviator, nădejdea și fala neamului nostru, Aurel Vlaicu, voind să treacă Carpații în sbor și să vină la Orăștie, a căzut la pământ și a încetat din viață. Despre acest trist și zguduitor incident sosise următoarea telegramă adresată d-ilor Dr. A. Vlad cu d-to de 13 Sept.:

»Aviatorul nostru genial Vlaicu, făcând astăzi un sbor cu intențiunea să treacă Carpații înspre Orăștie la serbările Astrocade la oarele 5 lângă Câmpina rămânând mort momentan. La catedrală se prezintă Câmpina întreagă. Țara în dolu adînc! Pregătiți părinții nenorociți!«

Nedelcu.

Toată lumea a rămas cu trănănită și nu li venea să dea crezare celor auzite. Pe stradă tot comentază spertați și abătuti crîstul accident, care a fost confirmat și prin unii oaspeți sosiți cu autotur mobilul din România.

Ședința primă.

Duminecă în 14 Sept. n. la oarele 10 a. m. s'a ținut prima ședință a adunării gen. deschisă din partea d-lui președinte Barseanu prin cuvîntul magistral publicat în fruntea acestui raport.

Răspunde d-l Dr. A. Vlad, care în cuvinte subliniate adeseori de aprobările celor prezenți sapă adunarea gen. în numele desp. Orăștie al »Asociațiunii«.

La cuvîntul apoi iubitul nostru fruntaș, d-l Dr. I. Manu, care în cuvinte pline de avînt salută »Asociațiunea« în numele soc. pentru crearea unui fond de teatru român, »sora cea mai mică a Asociațiunii«.

Președintele mulțimește ambilor oratori apoi se trece la ordinea zilei, înscriindu-se delegații prezenți al desp.

Raportul general al comit. central fiind împărțit se consideră de cetit. Se aleg apoi cele 4 comisii și anume:

I. În comisia pentru examinarea raportului general se aleg d-nii: Dr. V. Lucașu, Dr. Elie Dăianu, Dr. I. Manu, Dr. V. Moldovan și Vasile Dăianu.

II. În comisia cenzurării socotelilor se aleg d-nii Francisc H. Longin, Dr. T. Brediceanu, Vas. Osavad, Dr. Aur. Munteanu și Vasile Donșu.

III. În comisia pentru înscrierea membrilor noi se aleg d-nii: I. Bota, S. Corvin, protopopul Feteanu, Nic. Fănaș, Dr. G. Dubles, Romul Albu și Dr. Romul Boca.

IV. În comisia de candidare se aleg d-nii: Dr. T. Mihali, Dr. A. Vlad, Ion Teculescu, Tr. Oprea și Dr. Iustin Pop.

Urmează apoi propunerile. Se prezintă o singură propunere și pentru de a se constituie în fiecare comună o judecatorie de pace. Aceasta propunere e dată spre studiere comisiei prime.

La masa prezidențială ocupă loc membrii comit. central, d-nii: A. Barseanu, Dr. V. Suciu, I. F. Negruțiu, Dr. V. Bologa, Dr. Lupuș, I. Bănciu, N. Ivan, Oct. C. Tăslăuanu, G. Prăcp și Dr. Ion Rațiu.

Masa pressei e ocupată de reprezentanții următoarelor ziare: »Gazeta Transilvâniei« (Dr. V. Nițescu și Dr. I. Cl. Juga), »România« (I. Montanu), »Drapelul« (Dr. C. Brediceanu și Olariu), »Solia «atelor« (Val. Drăganu), »Luceafărul« (d-l I. Schiopul), »Neamul român« (I. Duma), »Adevărul«, »Dimineața«, »Minerva«, (L. Paukerov).

În șirul oaspeților observăm pe d-nii B. St. Delavrancea, Virgil Arion, și A. Florescu din România, a căror prezență plăcută a fost anunțată și separat celor prezenți din partea d-lui preș., — apoi dintre fruntașii noștri de aici mi-am însemnat pe d-nii Dr. T. Mihali, Dr. St. C. Pop, deputați în

Proprietar:
Tip. A. Mureșianu: Branisce & Comp
 Redactor responsabil:
Ioan Brotea,

STERN ANTAL. Atelier de croitorie pentru bărbați.
Brașov, Strada Mihael Weiss r. 18.

Aduc la cunoștința on. public că mi-a sosit stoffe moderne pentru
sezonul de **primăvară și vară.**

Execut după măsură, ori și ce vestimente; croială, modernă. Serviciu solid, cu prețuri moderate.

24-25 — Pentru studenți costume cu 10% rabat. —

Atelier dentist special I. de Viena.

CAROL BERNWIERER

Atelier dentistic, Specialist în Coroane și poduri de aur etc.

Oare pe zi dela 9-12 și 3-6 oare. Duminică și sărbătorile dela 9-12 oare a. m.

BRAȘOV, Strada Castelului 46. | Lângă Hotel Continental.

13-50

AVIZ! Am onoare a aduce la cunoștința On. public că mi-a sosit pentru

— **Sesoul de toamnă** —

cele mai moderne stoffe și modele.

(7-50)

Cu toată stima:

Gergely Sándor,
croitor de dame.

BRAȘOV, Târgul inului 28

Expert de croitorie încredințat de Minister. Pregătește în atelierul propriu **Haine de Domni** din stoffe moderne lucrători de primul rang ne indigene.

Tellmann Béla Confectionare de mantale englezești pentru dame și costumuri.

12-50 Pentru studenți și orășeni prețuri moderate

Comandă din provincie se execută, fără a lua măsură cu garanție.

Salon de modă, BRAȘOV
Piața Francisc Jozef, Colțul Târgului Căilor Ferate, Schimb. etajul I

S-a deschis din nou

Restaurantul

dela Promenadă

Renovate din nou toate localitățile, modern aranjate două săli de mâncare, cameră separată. Verasă cu mese și grădină

Bucătărie de clasa primă, Bere excelentă Dreher, Vin de masă curat. Diferite sorturi, Vin în buteli, Șampanie, Licheruri etc.

Prețuri solide! Serviciu cu atenție!

Imi iau voie a invita pe On. public din oraș și jur a vizita Restaurantul, recomand bucătăria care este vestită ca foarte bună. Primesc abonamente pentru cost în Restaurant și afară cu preț moderat.

Cu toată stima:

Peter Renovich
birtaş.

6-8

Reprezentanța principală a

Fabricii de Mașini a Căilor ferate reg. ung. de stat

pentru mașini de treacat, motoare — benzin — gaz și locomobile, instalațiuni de mori, tot felul de mașini și unelte agricole. — **Novitate! Patent „Record II” mașină de sămănat,** și pe șir care sămăne în rânduri și gunoeste: 8 mașini într-una

Reprezentant al fabricii de mașini Massey-Harris S. A. Toronto, America de nord pentru legat anepi, mașini de secerat. Aparat de cosit, greblat. **Novitate! Massey-Harris, Grebla de tras brazda, combinat de întorsător de fân,** 3 mașini într-una construite din oțel.

Reprezentant al fabricii de mașini Fehér Miklós S. A. Budapesta, da (slep.) Benzinlocomobile pentru scopuri de tracțiune de pluguri și imblătiti mai dearte pentru mori, sau Hexelmașini, Benzin-motoare și articole pentru mașini de imblătiti, aparate pentru mori, tăiat blane. Instalațiuni complete pentru camera de furej.

Reprezentant al S. A. Alfa Separator. Mașini pentru lăptării de toată eiare, instalațiuni complete pentru lăptării cele mai bune aburitoare de iuteală cu mașini de recit aerul.

Automobile, autobuse diverse cu garanție.

Mașini de transport povară pentru vapoare.

Eternit-Schist cel mai bun coperiș.

Afaceri de schimb (trampă) cu mașini de treacat de tot soiul, motoare, mașini agricole și unelte de agricultură cu condiții avantajoase

Părți constitutive de mașini.

Reparaturi de mașini și unelte agricole cu prețuri ieftine prin mașiniști angajați spre acest scop.

Cantor și deposit **Josef Lányi** **BRAȘOV, Str. Lungă 201.**
Telefon 382. Interurb.

48-100

Nr. 5900-1913.

Concurs

Pentru stipendiile vacante Din fundațiunea „George Vișa”.

1. Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit de Ioan Augustin Călian, cl. III. elem., Alba-Iulia.

2. Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit de Letiția Cucuiu, prop. curs. III. Oradea-mare, — destinat pentru acel tânăr român, care ar dori să cerceteze vre-o școală pedagogică sau școală reală. Consangeniul fundatorului au preferință. Rugărilor vor trebui înaintate către capitulul gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș în Blaj, până la termenul mai sus indicat, prevăzute cu carte de botez și copia testimoniuului școlastic de pe an. școl. trecut, iar consangeniul vor avea să alăture la rugare și atestat de consanginitate dela oficiul parohial concernent.

3. Un (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul școl. 1912/13 de către Demetriu Todlea, gimn. cl. V. în Blaj, — destinat pentru copii, cari cercetează clasele inferioare ale școalelor medii.

4. Un (1) stipendiu de 400 cor. folosit în an. școl. 1912/13 de către Fodor Radu, gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinat pentru copii, cari cercetează despărțăminte, superioare ale școlilor medii sau astfel de școli, cari stau pe același nivel cu școlile medii.

Stipendiile de sub 3, 4 se vor conferi acelor tineri sau fete aparținătoare la familia lui George Vișa, cari vor dovedi purtare morală și progres în studii.

Blaj, din ședința conzistorială, ținută la 2/15 August 1913.

Instrucție de cusut și croit.

Am onoare a aduce la cunoștința On. public că primesc

ELEVE

cărora le pot da instrucție în cusut și croitul modern de albituri în mod perfect și practic. Ape-lând la sprijinul On. public semnez cu toată stima:

Paula Horn.

Strada Nășipului de Jos Nr. 4. în apropierea spitalului.

3-4

IN SANATORUL Dr. JEKELIUS

medic șef a spitalului civil Brașov, situat într-o grădină luminoasă, liniștită (Strada Rochus Nr. 2), se tratează cu deosebire boale chirurgice de femei și nasteri.

Medic primar Dr. JEKELIUS.

(7-50). Telefon 250.

Dr. KENYERES

Doctor în științele medicale universale. — Laborator medical și consultațiuni — Aranjament medical cu electricitate.

Emanatie de Radium. Instalație de Oxygen.

— pentru boale de nervi și interne.

Ehrlich 606. Dr. Spengler vacinare contra ofticei. Examinare de sânge (Zeiss microscop); bacilii de tuberculoză — la ivirea ofticei gonococcus, Syph. spirochete — boale de sânge — spermă etc. — Analize chimice. Ingrijire cu serum la boale de piele etc.

Brașov, Cetate, Strada Spitalului Nr. 2.

Telefon 48. (Casa nouă din colț a lui Nagy). Telefon 43

Ordinațiuni dela 11½-12½ oare. La dorință prespecte

Visitele D-lor Colegi le primesc bucuros. 17-25

Moderne Solide Canapele.

mese de birou,

aranjamente odăi de dormit, lucrare perfect din lemn de stejar, și alt material modern vinde cu prețurile fabricii

DELTA

Întreprindere de industrie din lemn, atelier de tâmplărie în **Brașov, Strada Fântânii 52 a)** Colțul stradei Erzsébet, stațiune de tramvai.

Tot acolo se primesc și comande. 20-52

Aviz!

Aduc la cunoștința On. public, pricepător în ale artel, că am deschis în

Sala parter dela Villa Kertsch Brașov

O expoziție de pictură Hautelisse.

Expoziția reprezintă o invenție nouă admirabilă berlineză

pe terenul picturii pe catifea, mătase, postav, pânză, lemn, sticlă, piele etc. de un efect miraculos și frumos, care numai prin pictura **Hautelisse** se poate produce. Invenția aceasta, care suplinește pictura cu adev., le dă damelor instrucție pe un nou teren de pictură de cel mai distins **Genre, lesne de învățat**, așa că în timp scurt sunt în stare să piseze cele mai frumoase lucruri. Expoziția va fi deschisă numai **timp scurt**, se poate vedea zilnic dela 9-5 oare. Prețul intrării 20 bani.

La o vizitare numeroasă invită cu toată stima 1-5

Eduard Ubach.

„A R I E Ș A N A”,
institat de credit și economii, societate pe acțiuni în Turda.

A V I Z.

Domnii acționari proprietari ai certificatelor interinali. Numeri 5, 58, 59, 103, 105, 132, 133, 150, 156, 177, 181, 197-8, 209, 211, 221, 229, 230, 231, 232, 234, sunt recercați să și achita restul pentru că la din contră după 30 zile dela această publicare vom purcede conform § 11 din statutele societății.

3-5 Direcțiunea.

Avis.

Am onoarea a aduce la cunoștința Onor. public, că mi-am strămutat

Lucrătorearea de făurărie și trăsuri

din strada lungă Nr. 56 în casele mele proprii, **Strada Fântânii Nr. 20.**

Depositor de tot felul de trăsuri, schimb cu trăsuri vechi. Potcovesc cai cu preț potrivit. Serviciu punctual.

Cu toată stima

Benedek Gergely
făur, maestrul de trăsuri potcoveș.

15-50.

— Engleză —

(London) dă lecții în Gramatică, conversație și literatură, nu numai în limba ei maternă, dar și în limba franceză, italiană și spaniolă. Se dă instrucție și la mandolină.

Ad. May Greig

2-3. Strada Spitalului Nr. 57.

C e t i ț i ș i r ă s p â n d i ț i

„Gazeta Transilvaniei”.

Stoffe de modă

la fel cu cele englezești și franțuzești, producție proprie, recomandă

Fabrica de Postav din Brașov

WILHELM TELLMANN & COMP.

Magazin de vânzare.

strada Hirschner no. 16.

Se află circa de 50
17-50 mostre resturi